

Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi,
Journal of Samsun Health Sciences

e-ISSN: 2791-9722, JSHS April 2023, 8(1): 103-112

Hemşirelik Öğrencilerinin Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi

Determination of Nursing Students' Cardiovascular Diseases Risk Factors Knowledge Levels

Tuğba YARDIMCI GÜREL¹

¹Sinop Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sinop
· yardimci.tugba@gmail.com · ORCID > 0000-0002-0306-8516

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü /Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 11 Nisan/April 2022

Kabul Tarihi/Accepted: 08 Ocak/January 2023

Yıl/Year: 2023 | **Cilt – Volume:** 8 | **Sayı – Issue:** 1 | **Sayfa / Pages:** 103-112

Atf/Cite as: Yardımcı Gürel, T. "Hemşirelik Öğrencilerinin Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi" Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi 8(1), Nisan 2023: 103-112.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KARDİYOVASKÜLER HASTALIKLAR RİSK FAKTÖRLERİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

ÖZ

Amaç: Bu araştırmanın amacı bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan hemşirelik öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeyleri ve ilişkili faktörlerin belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırma, hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 275 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırma verileri Şubat-Mart 2020 tarihleri arasında, yüz yüze görüşme yöntemiyle, “Sosyodemografik Özellikler Formu” ve “Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyi (KARRİF-BD) Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler (frekans, ortalama, standart sapma), Student t-testi, One-Way ANOVA ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.51 ± 2.53 , %69.5'i kadın, %32.4'ü birinci sınıftır. Öğrencilerin ölçek puan ortalamaları 20.93 ± 4.31 'dir. Yapılan analizler sonucunda üçüncü sınıfta olma, kadın cinsiyet, sağlık meslek lisesi mezunu olma, tuzsuz beslenme ve sigara kullanmama durumlarının kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sebep olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$).

Sonuçlar ve Öneriler: Öğrencilerin KARRİF-BD toplam puan ortalamalarının yüksek olduğu ve öğrencilerin bazı özelliklerinin puan ortalamalarını etkilediği saptanmıştır. Üniversite öğrencilerinde kardiyovasküler hastalık risk faktörleri bilgi düzeyine yönelik yapılan çalışmaların artırılması, özellikle sağlık bilimleri dışındaki diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin de çalışmalara dahil edilmeleri ve bu konuda bilgilendirilmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kardiyovasküler Hastalık; Risk faktörü; Bilgi; Hemşirelik.

DETERMINATION OF NURSING STUDENTS' CARDIOVASCULAR DISEASES RISK FACTORS KNOWLEDGE LEVELS

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to determine the cardiovascular disease risk factors knowledge levels and related factors of nursing students studying at a state university.

Method: This descriptive and cross-sectional study was conducted with a total of 275 nursing students who agreed to participate in the study. Research data were collected between February and March 2020 by face-to-face interview method, using the “Sociodemographic Characteristics Form” and “Cardiovascular Diseases Risk Factors Knowledge Level (CARRIF-BD) Scale”. Descriptive statistics (frequency, mean, standard deviation), Student’s t-test, One-Way ANOVA and Kruskal Wallis tests were used to evaluate the data.

Results: The mean age of the students participating in the study was 20.51 ± 2.53 , 69.5% were female, and 32.4% were first year of study. The mean scores of the students were 20.93 ± 4.31 . As a result of the analyzes, it was determined that being in the third year of study, female gender, being a health vocational high school graduate, salt-free diet and not smoking caused a statistically significant difference in the knowledge levels of cardiovascular diseases risk factors ($p < 0.05$).

Conclusions and Suggestions: It was determined that the students’ CARRIF-KL total score averages were high and some characteristics of the students affected their average scores. It is recommended to increase studies on the level of knowledge of cardiovascular disease risk factors in university students, and to include students from other departments other than health sciences in the studies and to be informed about this issue.

Keywords: Cardiovascular Disease;, Risk factors; Knowledge; Nursing.

GİRİŞ

Kardiyovasküler hastalıklar (KVH) tüm dünyada ölüm nedenleri arasında ilk sırada yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) 2019 verilerine göre yaklaşık olarak 17.9 milyon insanın KVH’lardan öldüğü ve bu oranın tüm küresel ölümlerin %32’sini temsil ettiği belirtilmektedir. Bu ölümlerin %85’i kalp krizi ve inme nedeniyle olmuştur. KVH’lardan kaynaklı ölümlerin yarıdan fazlası düşük ve orta gelirli ülkelerde gerçekleşmektedir. 2019 yılında bulaşıcı olmayan hastalıklar (BOH) nedeniyle meydana gelen 17 milyon erken ölümün (70 yaş altı) %38’i KVH’lardan kaynaklanmıştır (DSÖ, 2019). Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) verilerine göre, ülkemizde de dünyayla benzer şekilde tüm ölüm nedenlerinin başında %38.4 ile KVH’lar gelmektedir. Ayrıca ölümlerin %39.7’sinin iskemik kalp hastalığı, %22.4’ünün serebro vasküler hastalıklar ve %8.3’ünün ise hipertansif hastalıklardan oluştuğu belirtilmektedir (TÜİK, 2018). Kardiyovasküler hastalıkların birçoğu, sigara kullanımı, kötü beslenme ve obezite, sedanter yaşam ve alkolün zararlı kullanılması gibi değiştirilebilir risk faktörlerinin kontrol altına alınmasıyla önlenir. Danışmanlık ve ilaçlarla tedavinin başlayabilmesi için kardiyovasküler

hastalığı mümkün olduğunca erken tespit etmek önemlidir (DSÖ, 2019). Yaş, cinsiyet ve kalıtım değiştirilemeyen risk faktörleri olarak bilinmektedir. Sigara, obezite ve fiziksel hareketsizlik gibi diğer faktörler ise kontrol edilip değiştirilebildiği için değiştirilebilir/davranışsal risk faktörleri olarak kabul edilmektedir. Davranışsal risk faktörlerinin etkileri bireylerde hipertansiyon, diyabet, dislipidemi, fazla kilo ve obezite olarak ortaya çıkabilir. Bu “ara risk faktörleri” birinci basamak sağlık kuruluşlarında ölçülebilen özelliklerdir ve kalp krizi, inme, kalp yetmezliği gibi komplikasyonların riskinin arttığına göstergesidir (DSÖ, 2019; Türk Kardiyoloji Derneği [TKD], 2015). Tütün kullanımının bırakılması, diyetle tuzun azaltılması, daha fazla meyve ve sebze tüketmek, düzenli fiziksel aktivite ve alkolün zararlı kullanımından kaçınmanın kardiyovasküler hastalık riskini azalttığı gösterilmiştir. Sağlıklı seçimleri ekonomik ve erişilebilir kılmak için elverişli ortamlar oluşturan sağlık politikaları, insanları sağlıklı davranışları benimsemeye ve sürdürmeye motive etmek için gereklidir (DSÖ, 2019). Özellikle gelişmekte olan ülkeler, artmış hastalık yükü, KVH öngörücüleri konusunda farkındalık eksikliği ve ciddi sağlık-altyapı açığı ile karşı karşıya olduklarından dolayı bu artan KVH yüküyle başa çıkmak için yeterli kapasiteye sahip değildir. Dolayısıyla, KVH’ların toplumdaki insanların yaşamları üzerindeki etkisini azaltacak primer önleyici tedbirlerin bulunması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Babatunde et al., 2020).

Kardiyovasküler hastalıkları önlemeye yönelik girişimlerin başında bireylerin risk faktörleri hakkında bilgisinin artırılması gelmektedir. Kardiyovasküler hastalıkların morbidite ve mortalite oranlarının azaltılmasında gerekli yaşam tarzı değişikliklerinin yapılmasının önemi yapılan çalışmalarda belirtilmektedir (Krupp et al., 2020). Bunun için de öncelikle bireylerin KVH ve risk faktörlerine yönelik bilgi düzeylerinin saptanması oldukça önemlidir. Bu saptamanın erken dönemde yapılması kişilerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları geliştirmeleri için daha fazla fırsatın olmasına ve tedavi şansının artmasına neden olacaktır. Üniversite eğitimi bireylerin hayatında önemli kazanımlar elde ettiği, farklı sosyokültürel ortamlarla karşılaştığı ve daha sonraki yaşamlarını şekillendirdikleri bir zaman dilimidir. Öğrencilerin birçoğu bu süreç içerisinde ailelerinden uzakta olduklarından, barınma, yalnızlık duygusu gibi olumsuz durumlarla karşı karşıya kalmakta ve daha bireysel yaşadıkları bir çevrede bulunmaktadır. Sonuç olarak öğrencilerin akademik süreçlerinde önemli bir yeri olan üniversite eğitimi, bireylerin yaşam biçimi davranışlarında çeşitli değişikliklere sebep olmaktadır. Öğrencilerin değişime ve yeniliğe açık oldukları bu dönemde kazandıkları riskli yaşam tarzı davranışlarının farkına varmalarının sağlanması kardiyovasküler hastalıkların önlenilebilir risk faktörlerine erken dönemde müdahale edilebilmesi ve öğrencilere farkındalık kazandırılması açısından oldukça önemlidir (Oğuz ve ark., 2019).

Bu nedenle bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeyleri ve ilişkili faktörlerin saptanması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Tipi: Tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırmanın amacı bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan hemşirelik öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeyleri ve ilişkili faktörlerin belirlenmesidir.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Araştırma Şubat-Mart 2020 tarihleri arasında Sinop Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile yürütülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi: Araştırmada tüm evrene ulaşılması hedeflendiğinden örneklem seçimi yapılmamıştır. Bu nedenle veri toplama sürecinde sınıfta olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü tüm öğrenciler çalışma kapsamına alınmıştır. Araştırmaya katılım oranı %63'tür. Araştırma sonunda "G. Power-3.1.9.7" programı kullanılarak, 0.05 hata payı ile çalışmanın sahip olduğu güç hesaplanmıştır. Buna göre çalışmanın etki büyüklüğü 0.3794, alfa değeri 0.05 ve güç 99 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada veri toplama aracı olarak "Sosyodemografik Özellikler Formu" ve "Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyi (KARRİF-BD) Ölçeği" kullanılmıştır.

Sosyodemografik Özellikler Formu: Araştırmacı tarafından ilgili literatür incelenerek hazırlanan bu formda; öğrencilerin sosyodemografik özellikleri (sınıf, cinsiyet, yaş, mezun olunan lise) ve KVH risk faktörlerine yönelik (Beden kütle indeksi (BKI), kronik hastalık durumu, ailede KVH öyküsü, egzersiz yapma durumu, tuz tüketimi, yağ tüketimi, sigara kullanımı) toplam 11 soru yer almaktadır.

Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyi (KARRİF-BD) Ölçeği: Ölçek Arıkan ve ark. (2009) tarafından geliştirilmiştir. Toplamda 28 maddeden oluşan ölçeğin ilk dört maddesinde kardiyovasküler hastalıkların özellikleri, korunabilirliği ve yaş faktörüne yönelik sorular yer almaktadır. Ölçeğin 5, 6, 9-12, 14, 18-20, 23-25, 27, 28. sorulardan oluşan 15 maddesi risk faktörlerini, 7, 8, 13, 15, 16, 17, 21, 22, 26. soruları içeren dokuz maddesi ise risk davranışlarında değişimin sonucunu sorgulamaya yöneliktir. Ölçek maddeleri cümleler şeklindedir ve doğru ya da yanlış olması durumuna göre katılımcılar tarafından "Evet, Hayır, Bilmiyorum" şeklinde yanıtlanması beklenmektedir. Her doğru yanıt bir puandır. Bilmiyorum ifadesi yanlış olarak kabul edilmektedir. Ölçekte 11, 12, 16, 17, 24 ve 26. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten en az sıfır en çok 28 puan alınabilmektedir. Ölçeğin kesme noktası bulunmamaktadır. Puanlar arttıkça bilgi düzeyi de artmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa (α) değeri 0.76'dır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa (α) değeri 0.69 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması: Araştırma verileri araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır.

Verilerin İstatiksel Analizi: Veriler IBM Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Değerlendirmede sayı, yüzde, ortalama, standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. İki değişkenli verilerin karşılaştırılmasında parametrik dağılım gösteriyorsa bağımsız gruplarda t-testi, parametrik dağılım göstermiyorsa Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Üç ve üzeri değişkenli verilerde parametrik ise One Way ANOVA, parametrik değil ise Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırmalar Bonferroni testi ile incelenmiştir. Araştırmada istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya toplamda 275 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 20.51 ± 2.53 'tür. Öğrencilerin %69.5'i kadın, %32.4'ü birinci sınıf ve %55.6'sı Anadolu lisesi mezunudur. Öğrencilerin %85.8'inin BKT'si 25'in altındadır. Çoğunluğunun herhangi bir kronik hastalığı (%96.7) ve ailede KVH öyküsü (%70.2) bulunmamaktadır. Öğrencilerin çoğunluğu egzersiz yapmadığını (%55.3), az tuzlu (%64.4) ve bitkisel yağ ağırlıklı (%38.9) beslendiğini ve sigara kullanmadığını belirtmiştir (%74.5) (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin KARRİF-BD puanlarına göre dağılımı (N=275)

Özellikler	Ort	SS	İstatistik*
Yaş	20.51	2.53	
		KARRİF-BD	
Sınıf Düzeyi	Sayı (%)	Ort±SS	
1.Sınıf	89 (32.4)	18.58±4.07	F=16.661
2.Sınıf	66 (24.0)	21.51±4.47	p=0.000**
3.Sınıf	62 (22.5)	22.87±3.29	
4.Sınıf	58 (21.1)	21.80±3.90	
Cinsiyet			
Kadın	191 (69.5)	21.35±4.08	t=2.415
Erkek	84 (30.5)	20.00±4.66	p=0.016**

Mezun Olunan Lise			
Sağlık Meslek Lisesi	73 (26.5)	22.05±4.68	KW=14.046 p=0.003**
Düz Lise	14 (5.1)	19.85±6.60	
Anadolu Lisesi	153 (55.6)	20.61±3.80	
Diğer	35 (12.7)	20.45±4.22	
Beden Kütle İndeksi (BKİ)			
25'in Altı	236 (85.8)	20.92±4.31	t= -0.177
25 ve Üzeri	39 (14.2)	21.05±4.33	p=0.860
Tıbbi Öykü			
Kronik Hastalık Yok	266 (96.7)	20.94±4.28	t=0.192
Kronik Hastalık Var	9 (3.3)	20.66±5.38	p=0.848
Ailede KVH Öyküsü			
Var	82(29.8)	21.47±4.20	t=1.350
Yok	193 (70.2)	20.70±4.34	p=0.178
Egzersiz Yapma Durumu			
Evet	123 (44.7)	16.38±3.44	t=1.350
Hayır	152 (55.3)	16.73±3.22	p=0.897
Tuz Tüketimi			
Tuzsuz	16 (5.8)	22.43±3.11	KW=8.653 p=0.013**
Az Tuzlu	177 (64.4)	21.41±3.86	
Tuzlu	82 (29.8)	19.62±5.09	
Yağ Tüketimi			
Zeytinyağı	105 (38.2)	20.48±4.64	F=1.201 p=0.302
Bitkisel Yağ	107 (38.9)	21.40±3.96	
Tereyağı	63 (22.9)	20.90±4.27	
SigaraKullanma			
Evet	70 (25.5)	20.00±4.97	t=-2.123
Hayır	205 (74.5)	21.25±4.02	p=0.035**

* t =t testi /F= Varyans analizi (ANOVA) testi/KW=Kruskal Wallis analizi, **p<0.05

Öğrencilerin KARRİF-BD puan ortalamaları 20.93±4.31'dir (Tablo 2). Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında, sınıf düzeyi ile ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır (F=16.661, p=0.000). Yapılan analizlerde bu farklılığın birinci sınıfların puan ortalamalarının diğer sınıflardan düşük olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir (p<0.05). Kadın öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ve kadın öğrencilerin puan

ortalamaları daha yüksektir ($t=2.415$, $p=0.016$). Sağlık meslek lisesi mezunlarının puan ortalamaları diğer okullardan mezun olan öğrencilere göre daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($KW=14.046$, $p=0.003$). Ayrıca tuzsuz beslenen ($KW=8.653$, $p=0.013$) ve sigara kullanmayan ($t=-2.123$, $p=0.035$) öğrencilerin puan ortalamaları diğerlerinden yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 1). Öğrencilerin diğer sosyodemografik özellikleri ile ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin KARRİF-BD puan ortalamaları (N=275)

Ölçek	Min-Max	Ort±SS
Total Skor	4-27	20.93±4.31

TARTIŞMA

Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerin ölçek puan ortalaması 20.93 ± 4.31 olarak bulunmuştur. Ölçekten en yüksek 28 puan alınabildiği düşünüldüğünde öğrencilerin bilgi düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Farklı bölümlerde okuyan öğrencilerle yapılan çalışmalarda paramedik öğrencilerinde 19.64 ± 4.36 , sağlık hizmetleri yüksekokulu öğrencilerinde 18.05 ± 5.07 , tıp fakültesi öğrencilerinde 22.71 ± 4.36 , hukuk fakültesi ve hemşirelik öğrencilerinde 19.5 ± 4.6 , sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinde 17.86 ± 2.83 , spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde 16.70 ± 4.71 , hemşirelik öğrencilerinde 19.08 ± 6.05 olarak bulunmuştur (Cin ve ark., 2018; Erenoğlu Son, 2018; Erkal & Demir, 2020; Karakoç Kumsar ve ark., 2015; Oğuz ve ark. 2019; Paslı Gürdoğan ve ark. 2014; Şimşek & Ökmen 2020). Bu bulgular doğrultusunda bizim çalışmamızda da olduğu gibi sağlıkla ilgili alanlarda öğrenim gören öğrencilerin bilgi düzeylerinin diğer bölümlere nazaran daha yüksek bulunduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile KARRİF-BD puan ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde öğrencilerin sınıf düzeyi, cinsiyet, mezun olunan lise, tuz tüketimi ve sigara kullanım durumu gibi özelliklerinin ölçek puan ortalamalarında anlamlı farklılığa sebep olduğu saptanmıştır. Beklenildiği şekilde sınıf düzeyi arttıkça ölçek puan ortalamaları da artış göstermektedir ve üçüncü sınıf öğrencilerinin puanları diğer sınıflardan daha yüksek bulunmuştur. Literatürde de benzer şekilde sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin bilgi düzeylerinin arttığı belirtilmektedir (Öz ve Koç, 2020; Paslı Gürdoğan ve ark., 2014). Malezya'da bir devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarının incelendiği bir çalışmada da benzer şekilde 3. sınıf öğrencilerin bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (İbrahim et al., 2016). Bizim çalışmamızdan farklı olarak yapılan bazı

çalışmalarda birinci sınıf öğrencilerin puan ortalamaları diğer sınıflardaki öğrencilerden daha yüksek bulunurken (Cin ve ark, 2018; Erenoğlu Son, 2018), bazı çalışmalarda da ikinci sınıf öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Badır ve ark. 2015; Karakoç Kumsar ve ark., 2015). Çalışmamızda üçüncü sınıftaki öğrencilerin diğer sınıflara göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olmalarının yakın zamanda İç Hastalıkları ve Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği dersleri gibi kardiyovasküler sistem hastalıklarının ağırlıklı olarak ele alındığı dersleri almış olmalarından, dördüncü sınıftaki düşüşün ise eğitimin tekrarlanması gerektiğinden ya da zaman içerisinde bilgilerin unutulmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda kadın öğrencilerin KARRİF-BD puan ortalamaları erkek öğrencilerden yüksek bulunmuştur ($p=0.016$). Yapılan önceki çalışmalarda da benzer şekilde kadın öğrencilerin puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur (Badır ve ark., 2015; Oğuz ve ark., 2019; Öz & Koç, 2018; Şimşek & Ökmen, 2020; Türker & Tanrıku, 2022; Uysal & ark., 2014). Bazı çalışmalarda ise bizim sonuçlarımızın aksine erkek öğrencilerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (İbrahim et al., 2016; Paşlı Gürdoğan ve ark., 2014). Kadınlarda KVH görülme oranının erkeklerden düşük olmasına rağmen bilgi düzeylerinin daha yüksek olmasının kadınların sağlığın korunması ve geliştirilmesine yönelik davranışlarının ve sorumluluk duygusunun gelişmiş olmasından kaynaklandığı belirtilmektedir (Oğuz ve ark., 2019).

Çalışmamızda sağlık meslek lisesinden mezun olmuş öğrencilerin KARRİF-BD puan ortalamalarının diğer liselerden mezun olan öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p=0.003$). Badır ve arkadaşları (2015)'nin yaptıkları çalışmada da benzer şekilde sağlık meslek lisesi mezunlarının bilgi düzeyleri diğer öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Sağlık meslek lisesi mezunlarının puanlarının yüksek olması daha uzun süre hemşirelik eğitimi almış olmalarıyla açıklanabilir.

Çalışmamızda öğrencilerin tuz tüketimi durumu ile ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p=0.013$). Yapılan analizler sonucunda tuzsuz ve az tuzlu beslenen öğrencilerin bilgi düzeylerinin tuzlu beslenen öğrencilerden yüksek olduğu saptanmıştır. Özellikle tuzsuz beslenen öğrenci sayısı diğerlerine göre daha az olmasına rağmen (%5.8) puan ortalamaları oldukça yüksek bulunmuştur (22.43 ± 3.11). Çalışmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğu tuzsuz beslendiğini ifade etmiştir. Kalp hastalıklarının önlenmesinde oldukça önemli bir yere sahip olan tuzdan kısıtlı beslenmenin bu yaş grubu öğrencilerde yaygın olması sevindirici bir bulgudur. Erkal ve Demir (2020)'nin yaptıkları çalışmada ise öğrencilerin ekstra tuz kullanma durumları ile KVH bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Çalışmamızda sigara kullanmayan öğrencilerin KARRİF-BD puan ortalamalarının kullanan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0.035$). Bizim çalışmamızla benzer şekilde sigara kullanmayan öğrencilerin KVH bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulan çalışmaların yanında (Türker & Tanrıkulu, 2022), sigara içme durumları ile ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulmayan araştırmalar da mevcuttur (Erkal & Demir, 2020; Karakoç Kumsar ve ark., 2015; Oğuz ve ark., 2019; Paslı ve ark., 2014). Araştırmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğu sigara kullanmadığını belirtmiştir (%74.5). Kardiyovasküler hastalıkların değiştirilebilir risk faktörlerinin içerisinde yer alan sigara kullanma durumunun üniversite öğrencilerinde yüksek düzeyde olmaması, öğrencilerin ileriki yaşantılarında KVH riskini azaltmasının yanında bir sağlık çalışanı olarak topluma rol model olmaları açısından da önemli bir bulgudur.

Çalışmamızda öğrencilerin BKİ, kronik hastalık olma durumu, ailede KVH öyküsü, egzersiz yapma durumu ve yağ tüketimi durumları ile KARRİF-BD puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörlerine yönelik bilgi düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Sınıf düzeyi, kadın cinsiyet, sağlık meslek lisesinden mezun olma, tuzsuz beslenme ve sigara kullanmama gibi özelliklere sahip olan öğrencilerde KVH risk faktörlerine ilişkin bilgi düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin bilgi düzeylerinin yüksek olması hem ileride topluma rol model olmaları açısından hem de sağlıklı yaşam biçimini benimsemiş olmalarının bir göstergesi olması açısından oldukça sevindirici bir sonuçtur. Ancak erkeklerde KVH gelişme riski kadınlardan yüksek olmasına rağmen erkek öğrencilerin puan ortalamaları kadınlardan düşük bulunmuştur. Erkek cinsiyet değiştirilemeyen risk faktörlerinden biri olduğundan bu öğrencilerin mevcut risk faktörlerini tanımlayabilmesi ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını benimsemesi hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle ders içeriklerinin erkek öğrencilerin bilgi ve farkındalık düzeylerini geliştirecek şekilde düzenlenmesi, ilgi çekici sunum tekniklerinin kullanılması ve verilen eğitimlerin takibinin yapılması önerilmektedir. Ayrıca üniversitelerin sağlık alanıyla ilgili olmayan bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler için de KVH risk faktörlerini bilme durumlarına yönelik araştırmaların yapılması, genel olarak tüm bölümlere KVH ile ilgili bilgi düzeylerini artırıcı, eğitim, seminer, sempozyum gibi aktivitelerin düzenlenmesi ve bu alanlara yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir. Yapılacak bu uygulamaların toplum genelinde KVH görülme oranlarının azaltılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Bu çalışmada herhangi bir finansal destek bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Arıkan, İ., Metintaş, S., Kalyoncu, C. & Yıldız Z. (2009). Kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeyi [KARRIF-BD] ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Kardiyoloji Derneği Arşivi*, 37, 35-40.
- Babatunde, O.A., Olarewaju, S.O., Adeomi, A.A., Akande, J.O., Bashorun, A., Umeokonkwo, C.D. & Bamidele, J.O. (2020). 10-year risk for cardiovascular diseases using WHO prediction chart: findings from the civil servants in South-western. *Nigeria BMC Cardiovascular Disorders*, 20, 154-163.
- Badır, A., Tekkaş, K. & Topçu, S. (2014). Knowledge of cardiovascular disease in Turkish undergraduate nursing students. *European Journal of Cardiovascular Nursing*, 14(5), 441-930.
- Cin, A., Doğan, E.S. & Demirağ, H. (2018). Paramedik öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 6, 36-43.
- DSÖ. Cardiovascular Diseases. URL: [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cardiovascular-diseases-\(cvds\)#:~:text=Cardiovascular%20diseases%20\(CVDs\)%20are%20the,%2D%20and%20middle%2Dincome%20countries](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cardiovascular-diseases-(cvds)#:~:text=Cardiovascular%20diseases%20(CVDs)%20are%20the,%2D%20and%20middle%2Dincome%20countries). Erişim Tarihi: 10.02.2022
- Erkal, E. & Demir, S. (2020). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin kardiyovasküler hastalık risk faktörlerine ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi: Artvin Çoruh Üniversitesi Örneği. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 8(2), 293-301.
- Erenoğlu Son, N. (2018). Tıp fakültesi 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin CARRF-KL ölçeği ile kardiyovasküler hastalık bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 19, 54-58.
- Ibrahim, M.M., Rahman, N.A.A., Rahman, N.I.A. & Haque, M. (2016). Knowledge, attitude and practice of malaysian public university students on risk factors for cardiovascular diseases. *Journal of Applied Pharmaceutical Science*, 6(02), 56-63.
- Karakoç Kumsar, A., Taşkın, Y.F. & Altınbaş, A.Ö. (2015). The effect of cardiovascular risk factors knowledge level on healthy life style behaviors and related factors in nursing students. *International Journal of Basic and Clinical Studies*, 4, 47-60.
- Krupp, K., Wilcox, M.L., Srinivas, A., Srinivas, V., Madhivanan, P. & Bastida E. (2020). Cardiovascular risk factor knowledge and behaviors among low-income urban women in Mysore. *India. Jorنال of Cardiovascular Nursing*, 35(6), 588-598.
- Oğuz, S., Cesur, K. & Koç, S. (2011). Hemşirelik öğrencilerinde koroner kalp hastalığı risk faktörlerinin belirlenmesi. *Türk Kardiyoloji Derneği Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi*, 2(2), 18-21.
- Öz, Ş. & Koç, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve kardiyovasküler risk faktörleri bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 16-30.
- Paslı Gürdoğan, A., Kurt, S. & Ünsar, S. (2014). The knowledge about cardiovascular risk factors among students in a faculty of health sciences. *Eurasian Journal of Family Medicine*, 3(2), 79-84.
- Şimşek, E. & Ökmen, M.Ş. (2020). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(3), 1-11.
- TKD. Türkiye Kalp ve Damar Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı Eylem Planı (2015-2020) URL: <https://tkd.org.tr/TKDData/Uploads/files/Turkiye-kalp-ve-damar-hastaliklari-onleme-ve-kontrol-programi.pdf> Erişim Tarihi: 10.02.2022
- TÜİK. Ölüm Nedeni İstatistikleri 2018. URL: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Olum-Nedeni-Istatistikleri-2018-30626> Erişim Tarihi: 10.02.2022
- Türker, E. & Tanrıku, G. (2022). Bir vakıf üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin kardiyovasküler hastalıklarına ilişkin risk faktörleri bilgi düzeyi ve yaşam biçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Paramedik ve Acil Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3(1), 16-26.
- Uysal, H., Enç, N., Cenal, Y., Karaman, A. & Topuz, C. (2013). Awareness about preventable kardiovascular risk factors of students attending faculties of nursing and literature. *Anadolu Kardiyoloji Dergisi*, 13, 728-31.